Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
25 juni 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/114651

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Rivieren en Deltafonds en Waterveiligheid

Beslistermijn
29-06-2026

Bijlage(n)
3

Aan Minister

nota

Agendering RFL en MR Ruimte voor de Rivier 2.0 - besluit maatregelen stabiliseren rivierbodem

Aanleiding

In april heeft u ingestemd[1] met de voorkeursrichting voor het stabiliseren van de rivierbodem van Rijntakken en Maas inclusief de bestemming van de daarvoor benodigde middelen. Ook de Stuurgroep Ruimte voor de Rivier 2.0 heeft 16 april jl. ingestemd met het voorleggen van dit geadviseerde besluit aan de Ministerraad.
U heeft aangegeven besluitvorming conform de afgesproken planning te willen voortzetten (‘juni 2026’ conform de beleidsbrief en de met partijen binnen RvdR2.0 afgesproken planning). De CFL heeft op 23 juni het besluit besproken en ingestemd met het doorgeleiden naar de RFL. Via deze nota wordt u gevraagd akkoord te gaan met het agenderen van dit besluit voor de RFL en de MR.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met:

a) De besluiten zoals deze verwoord zijn in bijgevoegde beslisnotitie voor de RFL / MR, incl. concept kamerbrief over de besluiten, zie bijlage 03 en 04;
b) Het versturen van bijgaande documenten naar de RFL voor agendering. De stukken worden daarna, bij akkoord, doorgeleid naar de Ministerraad.

In geval van instemming met bovenstaande biedt u dit geadviseerde besluit met bijbehorende stukken aan de Ministerraad aan samen met uw collega’s van VRO en LVVN. Zij hebben beiden al hun akkoord op de stukken gegeven.

Kernpunten

- De inhoud van deze besluiten is conform de hierboven genoemde beslisnota[1] en de TK-brief[2] over de stand van zaken Ruimte voor de Rivier van 22 juni 2026.
- Samenvattend gaat het besluit over: maatregelen voor het stabiliseren van de bodem van de Maas en Rijn, zodat de continuïteit van de scheepvaart ten tijde van laagwater verbetert, schade aan landbouw, natuur en funderingen rondom de grote rivieren door dalende rivierwaterstanden wordt tegengegaan, de zoetwaterverdeling over de

[1] Beslisnota met kenmerk IENW/BSK-2026/68927
[2] Kamerbrief met kenmerk IENW/BSK-2026/101880

Rijntakken wordt verbeterd en de maatregelen bieden meer ruimte voor een veilige waterafvoer bij hoogwater.
- Daarvoor worden de voor Ruimte voor de Rivier 2.0 gereserveerde middelen op het Deltafonds (DF) en het Mobiliteitsfonds (MF) ingezet voor deze maatregelen en het vervolg van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Dit gaat tot en met 2039 om € 702 mln. vanuit het DF en € 100 mln. vanuit het MF en dit met de ontwerp Begroting 2027 over te boeken naar het uitvoeringsartikel.
- De voorgestelde besluiten staan beschreven in bijlage 03 en in bijbehorende kamerbrief, bijlage 04.
- Met de agendering van dit besluit in (de onderraad van) de Ministerraad voldoen we (nagenoeg) aan de toezegging aan de Kamer om juni 2026 besluitvorming plaats te laten vinden over de beleidskeuze over de rivierbodem.

Vervolg
- Wanneer de MR instemt met het geadviseerd besluit wordt de Kamer met een brief hierover geïnformeerd, zie bijlage 3.
- Na besluitvorming in de MR kan gestart worden met het vervolgproces zoals beschreven in bijlage 03 en 04. Daartoe zal DGWB de komende periode o.a. - op basis van deze beleidskeuzes - met Rijkswaterstaat nadere afspraken maken om te komen tot een maakbaar en uitvoerbaar uitvoeringsprogramma met heldere scope en financiële kaders.
- In het najaar ligt het besluit over de afvoerverdeling Rijntakken bij hoogwater en de globale locaties voor binnendijkse ruimtelijke reserveringen ten behoeve van een veilige waterafvoer bij hoog water voor.
- Beide beleidskeuzes worden geborgd in het Nationaal Waterprogramma 2028 – 2033, waarvan het ontwerp eind 2026 wordt vastgesteld door de Ministerraad.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Aanbiedingsformulier RFL	
03	Beslisnotitie Ruimte voor de Rivier 2.0 - besluit maatregelen stabiliseren rivierbodem	
04	Concept Kamerbrief	

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
10 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/68927

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Rivieren en Deltafonds

Beslistermijn
17 april 2026

Bijlage(n)
1

Aan Minister

nota

Ruimte voor de Rivier 2.0: beleidskeuze rivierbodem en afvoerverdeling laag- en hoogwater

Aanleiding

Onlangs hebben we met u in de staf gesproken over het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0) en de besluitvorming de komende maanden. Het programma RvdR2.0 heeft de afgelopen jaren gewerkt aan de voorbereiding van beleidskeuzes voor *een toekomstbestendige inrichting van het rivierengebied* ten behoeve van de vijf rivierfuncties: veilige waterafvoer, bevaarbaarheid, zoetwatervoorziening, natuur en ecologie (waaronder KRW en NHV opgaven[1]) en ruimtelijke economische ontwikkeling. De keuzes gaan over het herstel van de rivierbodem, de afvoerverdeling en over de benodigde ruimte voor de rivier. Door klimaatverandering en enorme daling van de rivierbodem in de afgelopen eeuw (op sommige plekken meer dan 1,5 tot 2 meter) ontstaan steeds grotere problemen in droge perioden met de bevaarbaarheid, de zoetwaterverdeling, ecologie en natuur en funderingen.

Op 16 april ligt in de Stuurgroep RvdR 2.0 (Rijk en regio) een voorstel voor hoe de rivierbodem te stabiliseren en hoe de afvoer bij extreem hoogwater te verdelen over de Rijntakken. Deze stuurgroep doet een voorstel voor de te nemen besluiten als opmaat naar besluitvorming in de Ministerraad voor de zomer van dit jaar. Met deze nota wordt u een voorkeursrichting voorgelegd, zodat de ambtelijke vertegenwoordiging vanuit IenW met uw mandaat in de stuurgroep kan komen tot een voorstel onder voorbehoud van integrale weging op het DF. In aanloop naar de MR krijgt u het voor definitief akkoord. De keuze over de benodigde binnendijkse ruimte voor de rivier volgt eind van dit kalenderjaar.

NB: Parallel aan dit besluitvormingsproces loopt de integrale afweging. Gezien de krapte op DF en MF en de daarmee gepaard gaande inpassingsproblematiek wordt RvdR2.0 ook meegenomen in deze afweging. Het gesprek in de stuurgroep is daarmee onder voorbehoud van deze integrale weging.

Geadviseerd besluit

We vragen u in te stemmen met deze voorkeursrichting[2]:

A. Om maatregelen te nemen om de rivierbodem van de Rijntakken en de Maas te stabiliseren. Concreet betekent dit: het uitspreken van de ambitie om een

[1] KRW: Kaderrichtlijn Water, NHV: Natuurherstelverordening
[2] *Zie de toelichting voor onderbouwing van deze besluiten.*

volledig meergeulensysteem (MGS)[3] op de Waal aan te leggen, te starten met de realisatie daarvan op de Midden-Waal als betekenisvolle eerste stap en daarnaast te starten met suppleren op de Waal en de Gemeenschappelijke Maas.

B. Om de daarvoor benodigde middelen - onder voorbehoud van integrale afweging op het DF - te bestemmen door het overhevelen van de middelen voor Ruimte voor de Rivier 2.0 van de beleidsreservering van het Deltafonds naar het uitvoeringsartikel, incl. jaarlijkse reeks. Dit gaat tot en met 2039 over €702 mln. Daarnaast het inzetten van €100 mln. van het Mobiliteitsfonds.

C. Om vanwege de zoetwaterbehoefte een kwantitatieve ambitie vast te stellen voor de laagwater afvoerverdeling over de Rijntakken. Die ambitie houdt in om zo lang mogelijk, tot een afvoer van 1.300 m3/s te Lobith, minimaal 315 m^3/s over het Pannerdensch Kanaal af te voeren en om met de stuw bij Driel het rivierwater 'situationeel te sturen' naar waar het op dat moment het hardst nodig is.

Deze voorkeursrichting wordt parallel ook aan uw collega's van LVVN en VRO voorgelegd.

Kernpunten

Algemeen

- Sinds 2019 is veel onderzoek gedaan naar het functioneren van het riviersysteem. Uit de onderzoeken blijkt dat in de loop van deze eeuw de rek uit het huidige riviersysteem is. RWS ervaart elke dag de operationele beheerproblemen als gevolg van de toenemende bodemerosie. Als gevolg van laagwaterstanden ziet RWS bijvoorbeeld in perioden van droogte grote problemen rondom de bevaarbaarheid van de rivieren.
- Op basis hiervan heeft het vorige kabinet geconcludeerd dat de rivierbodem gestabiliseerd moet worden en dat er voldoende ruimte moet worden gegeven aan de rivieren om zo gesteld te staan voor de toekomst. Deze conclusies zijn vastgesteld in het Programma Integraal Riviermanagement (IRM, april 2025). Het programma RvdR 2.0 vormt het vervolg op IRM. In RvdR 2.0 is onderzocht met welke maatregelen de rivierbodem kan worden gestabiliseerd en hoeveel ruimte de rivier in de toekomst nodig heeft voor een veilig en florerend rivierengebied.
- De besluiten die nu voorliggen geven duidelijkheid en richting aan de toekomst van het rivierengebied en daarmee ook aan de partijen in het rivierengebied.

Urgentie

- Keuzes zijn op korte termijn nodig. Als we deze keuzes niet maken en doorgaan op de huidige weg verliezen we niet alleen veel van wat de rivierfuncties ons bieden, maar ook onze wendbaarheid in het omgaan met onzekerheden van de toekomst. De bodem van de Waal is in de afgelopen eeuw op sommige plekken 1,5 – 2 meter gedaald en dit gaat nog steeds door. Onderzoeken wijzen uit dat als er geen maatregelen worden genomen om de rivierbodem te stabiliseren dit leidt tot verdere verslechtering van de bevaarbaarheid, verdroging van uiterwaarden en achterland (landbouw, natuur, funderingen), en verdere verslechtering van de afvoerverdeling bij laag water, waardoor de zoetwatervoorziening van Noord- en West-Nederland zal afnemen. In de afgelopen droge zomers hebben we deze effecten al

[3] *Zie figuur 2 op bladzijde 10 en 11 voor een visuele weergave van het MGS.*

gezien. De schade voor de binnenvaart veroorzaakt door de droogte in 2018 is becijferd op €295 miljoen en langs de Waal zien we veel meldingen van funderingsschade, zie bijlage. Sinds de lage afvoeren in 2018 is het aantal meldingen significant toegenomen[4]. Ook neemt de keuzeruimte om bij te sturen steeds verder af.
- Daarnaast bestaat er vanuit de KRW, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening (NHV) een wettelijke verplichting om verslechtering te voorkomen en maatregelen te treffen om de natuur te herstellen.

Beslispunt A: Rivierbodemligging
- Gezien de urgentie rondom de problematiek van de rivierbodemdaling en om te voorkomen dat de laagwaterverdeling verder verschuift, is het noodzakelijk om op korte termijn op de Waal te beginnen met suppleren. Dit om te voorkomen dat de rivierbodem voor en tijdens de aanleg van het MGS steeds verder daalt.
- In de onderzoeken hoe de rivierbodem van de Waal op de lange termijn te stabiliseren hebben we naast het meergeulensysteem (MGS) ook de optie structureel suppleren onderzocht. Structureel suppleren kan er inderdaad voor kan zorgen dat de bodemdaling stopt en dat problemen niet verder toenemen, maar het geeft geen verbetering voor de bevaarbaarheid, voor de (wettelijke) opgave voor ecologische waterkwaliteit en natuur én geen verbetering (herstel) voor de afvoerverdeling bij laag water. Ook dient dit structureel suppleren tot in lengte van jaren te worden voortgezet. Dit is geen duurzame oplossing en daarmee geen reëel alternatief. Daarom wordt voorgesteld om, naast het suppleren, voor de structurele aanpak van de problematiek van de bodemdaling op de Waal de ambitie uit te spreken het meergeulensysteem volledig aan te leggen.
- Op dit moment is er onvoldoende budget voor het aanleggen van het volledige MGS. Dit is wel nodig om daadwerkelijk de bodem van de Waal te stabiliseren en het gewenste doelbereik te halen ten aanzien van de genoemde rivierfuncties. Er is echter voldoende budget om een deel van het MGS te realiseren. Deze gedeeltelijke aanleg is een no-regret ingreep: het heeft ook meerwaarde indien het resterende deel niet gerealiseerd kan worden. Gedeeltelijke aanleg heeft in zichzelf meerwaarde omdat er meer ruimte gegeven wordt aan de rivier in combinatie met het bijdragen aan de ecologische waterkwaliteit en natuurdoelen (vergelijkbaar met Ruimte voor de Rivier 1.0). Ook wordt de bevaarbaarheid verbeterd over dit traject.
- Voor de Maas wordt voorgesteld te starten met de voorbereidingen voor het stabiliseren van de rivierbodem van de Maas d.m.v. suppleties en terugstortbeleid. Omdat in de Maas sprake is van een rivier op de grens met Vlaanderen gebeurt het suppleren in samenwerking met Vlaanderen na de gebiedsuitwerking Gemeenschappelijke Maas. Parallel wordt verdiepend bodemonderzoek uitgevoerd.
- Met deze keuzes zetten we echt een transitie in op het gebied van het rivierbeheer, waarbij de rivierbodem en sedimenthuishouding een nieuwe asset van RWS wordt.

Beslispunt C: Afvoerverdeling laagwater (zoetwaterambitie)

[4] KCAF, Kenniscentrum Aanpak Funderingsproblematiek

- Door de bodemdaling op de Waal gaat er in laag water situaties steeds meer water naar de Waal en steeds minder water naar het Pannerdensch Kanaal, de IJssel en het IJsselmeergebied.
- In het belang voor de waterbeschikbaarheid in Nederland wordt voor laagwatersituaties voorgesteld de *ambitie* uit te spreken om de afvoerverdeling zo te herstellen dat zo lang mogelijk, tot een afvoer van 1.300 m3/s te Lobith, minimaal 315 m3/s over het Pannerdensch Kanaal wordt afgevoerd. Dit komt overeen met hoe de afvoerverdeling in het verleden was. Onderdeel van deze ambitie is ook om door middel van 'situationeel te sturen' met de stuw Driel het water te sturen naar daar waar het op dat moment het hardst nodig is. Zo kan via de IJssel de zoetwaterbuffer in het IJsselmeer (aan)gevuld worden. En bij (extreem) lage rivierafvoeren en oprukkende verzilting kan er meer water via de Nederrijn-Lek naar West-Nederland worden gestuurd om verzilting in de Rijn-Maasmonding tegen te gaan.
- Met de aanleg van het MGS wordt bijgedragen aan het verbeteren van de afvoerverdeling. De maakbaarheid en haalbaarheid van deze zoetwaterambitie en de synergie met andere rivierfuncties wordt nader onderzocht in het vervolgproces RvdR 2.0.

Vervolg
- Na besluitvorming in de MR kan gestart worden met de voorbereiding van het suppleren op de Gemeenschappelijke Maas en de Waal.
- Daarnaast kan gestart worden met het verdere ontwerp van het MGS voor de Waal als eerste stap richting aanleg van de eerste fase van het MGS. Bij dit ontwerp worden de kansen die dit ontwerp biedt voor het behalen van de wettelijke verplichtingen voor de KRW en de NHV bekeken.
- RWS krijgt met rivierbodem en sedimenthuishouding een nieuwe asset, deze taak moet na opdracht van opdrachtgever geïmplanteerd worden in het assetmanagement.
- In het najaar ligt het besluit voor over de hoeveelheid binnendijkse ruimte die in de toekomst nodig is ten behoeve van een veilige waterafvoer. Hiervoor is onderzoek uitgevoerd waarin is nagegaan op welke manieren zeer grote hoeveelheden water veilig kunnen worden afgevoerd en hoeveel extra ruimte de rivier hiervoor nodig heeft in verschillende klimaatscenario's. Op basis van dit onderzoek kan binnendijkse ruimte worden gereserveerd voor maatregelen die in de tweede helft van deze eeuw nodig kunnen zijn.

Financiële consequenties (Beslispunt B)
Voor bovenstaande maatregelen is een aanzienlijke investering benodigd. Voor de aanleg van het gehele MGS, incl. instandhouding voor 115 jaar is een bedrag tussen de €3,7 tot €5,0 miljard benodigd. Voor alleen aanleg is een bedrag van €2,5 miljard euro benodigd (beide bedragen p85). Op dit moment is er in de beleidsreservering op het Deltafonds tot en met 2039 €702 mln en op het Mobiliteitsfonds €100 mln geoormerkt voor RvdR 2.0. Met de huidige middelen op het DF en MF kan zoals hierboven aangegeven heel concreet, en *no-regret* een betekenisvolle eerste stap worden gerealiseerd door de aanleg van het eerste deel van het MGS op de Midden-Waal, in combinatie met het suppleren van de rivierbodem. Daarom wordt nu voorgesteld om:
- De beschikbare middelen voor Ruimte voor de Rivier 2.0 op het Deltafonds bij voorjaarsnota 2027 over te hevelen van de beleidsreservering op het Deltafonds naar het uitvoeringsartikel. En daarnaast de middelen uit het Mobiliteitsfonds in te zetten voor specifiek de bodemmaatregelen op de Waal.
- Deze beschikbare middelen in te zetten voor (NB indicatieve bedragen):

- De eerste betekenisvolle stap voor het MGS voor €390 mln.
- Het suppleren op de Rijntakken tot aan volledige realisatie van het MGS zijn indicatief €10 mln/jaar voor de termijn dat het MGS nog niet volledig is aangelegd.
- Het stabiliseren van de rivierbodem van de Maas d.m.v. suppleties en terugstortbeleid. Hierbij wordt uitgegaan van €4,5 mln/jaar voor suppleren en €5 mln/jaar voor terugstortbeleid.
- Het starten met strategische grondaankopen ten behoeve van de te nemen maatregelen en daarvoor indicatief €5 mln/jaar in te zetten.
- Voor programmabureau indicatief €1 mln/jaar en voor de vervolgonderzoeken ruimte/afvoer €8 mln.
- Voor kostenoverschrijdingen van lopende en toekomstige projecten (het MGS) een risicoreservering te hanteren van €53 mln (totaalbedrag). Waarbij bij lopende projecten kritisch wordt gekeken of de kosten-baten-balans nog in evenwicht is bij stijgende kosten.

Het voorgestelde besluit voor de afvoerverdeling hoogwater Rijntakken heeft geen financiële consequenties. Ook de binnendijkse reserveringen vergen vooralsnog geen investeringen, anders dan de post 'vervolgonderzoeken ruimte/afvoer' om de komende jaren tot een goede afbakening in de gebieden te komen.

In principe komt er per jaar bij de verlenging van het DF €80 mln/jaar beschikbaar aanvullend op de nu beschikbare middelen. Dit betekent dat er tot 2050 in totaal €1,5 mld beschikbaar zou zijn. Om het hele MGS aan te leggen is meer geld nodig. Omdat het MGS ook een bijdraagt aan de (wettelijke) doelen voor natuur en ecologische waterkwaliteit (NHV, KRW, PAGW) zullen we in de volgende fase onderzoeken of een bijdrage vanuit deze middelen mogelijk is. Ook gaan we met regionale partijen in gesprek over het mogelijk koppelen van doelen en bijbehorende bijdrage, maar dit zal beperkt van omvang zijn. Ook wordt bekeken of er vanuit Europa mogelijkheden zijn. Tot slot zou een toekomstig nieuw kabinet in de kabinetsformatie hiervoor middelen beschikbaar kunnen stellen.

Krachtenveld
De maatregelen die worden voorgesteld hebben steun vanuit verschillende programma's. Vanuit waterveiligheid, scheepvaart, natuur, zoetwatervoorziening: er is brede steun voor deze richting vanwege de mogelijkheden die het biedt voor het halen van beleidsdoelen voor de verschillende thema's.

In aanloop naar de voorgestelde besluiten zijn daarnaast perspectieven verzameld bij gemeenten en belangenorganisaties in het participatieproces. Hieruit komt naar voren dat er brede erkenning is voor de opgave van het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 en de noodzaak om voorgestelde maatregelen te treffen.

Wat betreft de maatregelen voor het stabiliseren van de rivierbodem zijn zowel de mede-overheden, als wetenschappers en deskundigen van mening dat (ondanks onzekerheden over de exacte effecten) de aanleg van het MGS aangevuld met suppleren het is een goede richting is, die met nader onderzoek verder uitgewerkt moet worden. Ook mede overheden hebben hun steun uitgesproken voor deze oplossing. Vanuit maatschappelijke organisaties (geconsulteerd via het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving) is er ook steun. De oproep van deskundigen is om geen tijd te verspillen en de stap richting uitvoering te zetten zodat lerend geïmplementeerd kan worden.

Wat betreft het realiseren van extra binnendijkse ruimte voor de rivier geven verschillende partijen waaronder waterschappen en wetenschappers aan dat het verstandig is om uit te gaan van extreme scenario's m.b.t. hoogwater en vooruitlopend op maatregelen die in de twee helft van deze eeuw nodig kunnen zijn hiervoor ruimte te reserveren. Tegelijkertijd spreken vooral gemeenten hun zorg uit over de impact van het reserveren van ruimte omdat dit ruimtelijke ontwikkelingen beperkt. Mede daarom nemen we voor dit besluit enkele maanden extra, zodat we de keuzes enerzijds nog beter kunnen onderbouwen en anderzijds de gemeenten meer tijd hebben hun belangen in te brengen. Op dit moment is het programma RvdR 2.0 met alle mede-overheden in gesprek en met individuele gemeenten waar mogelijk een toekomstige ruimtelijke reservering kan komen. U bent hier eerder over geïnformeerd (nota over informatiepakketten).

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Lopende onderhandelingen

[redacted]

Financiële en economische belangen van de staat

[redacted]

Lopende onderhandelingen

[redacted]

Datum
10 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/68927

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Rivieren en Deltafonds en Waterveiligheid

Aan
Minister

Bijlage(n)
1

Datum
10 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/68927

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Rivieren en Deltafonds en Waterveiligheid

Aan
Minister

Bijlage(n)
1

Toelichting

Belang rivierengebied

De rivieren zijn economisch van groot belang voor Nederland. Via de rivieren wordt 41% van de goederen vervoerd naar het achterland. Ook zijn rivieren van cruciaal belang voor de zoetwatervoorziening van grote delen van Nederland voor burgers, bedrijven, de landbouw en de natuur. In de zomerperiode levert de Rijn 80% van het zoetwater van Nederland. De Rijn voorziet in die periode (ook via de IJssel en het IJsselmeergebied) circa 60% van Nederland van zoet water. Rivieren hebben ook grote regionaal economische betekenis voor aan de rivier gelegen steden en dorpen en bieden recreatieve uitloopgebieden. Tot slot zijn de Maas en de Rijn belangrijke ecologische schakels in de Deltanatuur voor zowel Nederland als vanuit internationaal perspectief. De unieke riviernatuur vormt verbindingen en leefgebieden voor trekvissen en -vogels en vele andere soorten.

Aanleiding en probleem

Op grote trajecten van de rivier is sprake van een problematische daling van de rivierbodem. Zo is de bodem van de Waal de afgelopen tientallen jaren op sommige plekken 1,5 tot 2 meter gedaald. Door het dalen van de rivierbodem dalen de waterstanden mee. Dat zorgt voor schade aan landbouw, ecologische waterkwaliteit, natuur en funderingen (zie bijlage). Ook veroorzaakt de bodemdaling grote problemen voor de scheepvaart op de belangrijke corridor Rotterdam – Duitsland. Tot slot veroorzaakt de ongelijke daling van de rivierbodem een verslechtering van de laagwaterverdeling over Nederland, waarbij er in droge tijden steeds meer water naar de Waal stroomt en steeds minder naar de IJssel en naar het IJsselmeergebied. Daarmee nemen de zoetwatertekorten in een groot deel van Nederland sterk toe. Daarnaast krijgen de rivieren door klimaatverandering in de toekomst te maken met vaker en extremer laag water en ook vaker met hogere afvoeren. Laagwater situaties kunnen zorgen voor problemen door droogte, hoogwater situaties juist voor wateroverlast of overstromingen.

Voorgaande ontwikkelingen en alternatieven

Het Programma Integraal Riviermanagement (IRM) vormde de start voor en vormt de basis onder Ruimte voor de Rivier 2.0. In april 2025 is het Programma IRM vastgesteld door de ministers van IenW, VRO en LVVN, nadat het ontwerp Programma eerder door de Ministerraad was vastgesteld. In dit Programma heeft het vorige kabinet de noodzaak en ambitie vastgelegd om de rivierbodem te stabiliseren en aangegeven dat er voldoende ruimte voor de rivier moet worden gevonden voor een veilige waterafvoer in combinatie met andere opgaven.

Onderbouwing besluit

Met de voorgestelde maatregelen zorgen we ervoor dat we de functies van het rivierengebied die nu onder druk staan, zo veel mogelijk behouden en waar mogelijk verbeteren zodat deze beter opgewassen zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering, nu en in de toekomst. Een voldoende stabiele en beheerbare bodem van de rivier garandeert een goede bevaarbaarheid en draagt bij aan het herstel van de waterverdeling over Nederland bij lage rivierafvoeren. Het MGS kan

ook zorgen voor meer natuurlijke rivierdynamiek. Deze maatregel kan op systeemniveau sterk bijdragen aan wettelijke opgaven rondom de ecologische waterkwaliteit en natuur, zoals de KRW, N2000, Vogel- en habitatrichtlijn, Natuurherstelverordening (NHV), de Ten-T (Europese scheepvaart-verordening). Ten slotte passen de voorgestelde keuzes goed binnen de ontwerp Nota Ruimte waarin is opgenomen voldoende binnen- en buitendijkse ruimte te reserveren voor het hoofdwatersysteem om in de toekomst ruimte te hebben voor hoogwaterafvoer. Het MGS als oplossingsrichting biedt ruimte voor de principes uit de Nota Ruimte (niet afwentelen, gebiedskenmerken centraal en meervoudig ruimtegebruik) en zullen dan ook mede als ontwerpende principes worden gehanteerd in de ontwerpopgave van de maatregelen.

Zoetwaterambitie in RvdR 2.0
In het door het vorige kabinet vastgestelde Programma IRM/start RvdR2.0 (april 2025) is de volgende kwantitatieve zoetwaterambitie opgenomen:

- Voor de Rijntakken: bij afnemende afvoeren wordt er zo lang mogelijk, tot een afvoer van 1.300 m3/s te Lobith, minimaal 285 m3/s via de IJssel en 30 m3/s via de Nederrijn afgevoerd
- De afvoer van Waal, Lek en Maas wordt mede benut voor het tegengaan van verzilting in het westen van het land en de afvoer van de IJssel is mede nodig om verzilting bij de Afsluitdijk tegen te gaan.

Deze ambitie impliceert herstel van de afvoerverdeling zoals deze in 1980 is vastgelegd in de 2e Nota Waterhuishouding. Deze ambitie legt de verdeling echter te veel vast en beperkt de mogelijkheid om situationeel te sturen met stuw Driel. Door situationeel te sturen kan het rivierwater enigszins worden gestuurd naar waar het op dat moment het hardst nodig is. Zo kan via de IJssel de zoetwaterbuffer in het IJsselmeer (aan)gevuld worden. En bij (extreem) lage rivierafvoeren en oprukkende verzilting kan er meer water via de Nederrijn-Lek naar West-Nederland worden gestuurd om verzilting in de Rijnmaasmonding tegen te gaan. Vandaar het voorstel om de ambitie aan te passen en te veralgemeniseren tot een ambitie voor de afvoer van het Pannerdensch kanaal. Hiermee ontstaat ruimte om met stuw Driel de afvoer situationeel te sturen naar IJssel of Nederrijn.
Met deze maatregelen sturen we bij het splitsingspunt Pannerdensche Kop weer meer water het Pannerdensch Kanaal op, neemt het regelbereik van de Stuw bij Driel weer toe en kan het rivierwater beter en langduriger situationeel gestuurd naar waar het nodig is. Het voorstel is om de huidige zoetwaterambitie te handhaven (herstel afvoerverdeling 1980), waarbij alleen een kwantitatief getal voor het debiet over het Pannerdensch Kanaal wordt vastgesteld. Dat betreft een debiet van 315 m3/s dat minimaal over het Pannerdensch Kanaal wordt gestuurd bij 1300 m3/s bij Lobith. In het vervolg van RvdR2.0 wordt de maakbaarheid en haalbaarheid van deze ambitie onderzocht.

Doel van de besluiten
RvdR 2.0 werkt aan een toekomstbestendige inrichting van het rivierengebied voor alle rivierfuncties; veilige waterafvoer, bevaarbaarheid, zoetwatervoorziening, natuur en ecologie en ruimtelijk-economische ontwikkeling zoals landbouw en recreatie. Met het besluit voor (maatregelen voor) de rivierbodem streven we naar een duurzame aanpak om de bodem te stabiliseren, waarmee de rivierfuncties zoveel mogelijk behouden blijven. Met het besluit voor de afvoerverdeling bij laag- en later met extreem hoogwater bieden we duidelijkheid aan de mede-overheden en regiopartners over de verdeling van het water. Dit brengt rust op dit dossier.

Door vaststellen van een kwantitatieve zoetwaterambitie geven we sturing aan de uitwerking van RvdR-maatregelen, zoals het Meergeulensysteem en aanvullende maatregelen in het Pannerdensch Kanaal en de Boven IJssel.

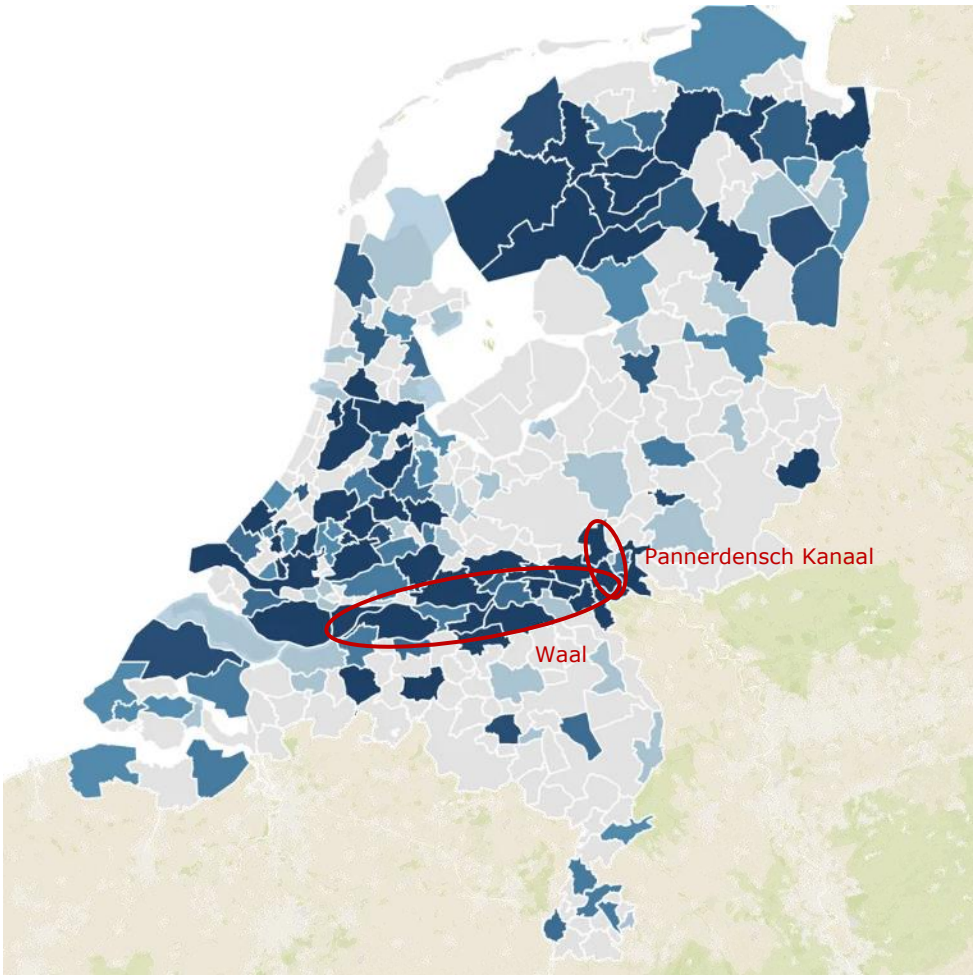
Internationale/Europese context
De grensoverschrijdende stroomgebieden van de Maas en de Rijn vereisen dat er over de oplossingen internationale afstemming en overeenstemming plaatsvindt. Dit doen we in de internationale rivierencommissies voor de Rijn (ICBR) en de Maas (IMC), evenals in bilaterale gremia. Voor de Maas betekent dit onder meer het afstemmen van de opgaven en oplossingen op de Gemeenschappelijke Maas met Vlaanderen, evenals de samenwerking met Wallonië ten aanzien van stuwen die het noodzakelijke sedimenttransport belemmeren. Voor de Rijn ligt de focus op het afstemmen met Duitsland over maatregelen in het bovenstroomse stroomgebied. Er loopt momenteel onderzoek door Deltares met internationale kennisinstituten naar de effecten van buitenlandse maatregelen op de watertoevoer naar Nederland. Deze inzichten vormen de basis voor de aannames over (extreme) afvoeren die wij in Nederland moeten hanteren. Tot slot wordt het programma RvdR 2.0 mede gekaderd door Europese wetgeving, zoals de vereisten rondom bevaarbaarheid (de herziene TEN-T verordening) en natuurherstel, die als bindende randvoorwaarden doorwerken in de nationale beleidskeuzes en projecten.

(Vervolg)proces
Wanneer u instemt met de principebesluiten, dan worden deze via de Stuurgroep RvdR 2.0, het Bestuurlijk Overleg (BO) Water en het Bestuurlijk Overleg (BO) RvdR 2.0, medio 2026 ter besluitvorming voorgelegd aan de Ministerraad, waarna een brief aan de Tweede Kamer wordt gestuurd. Voor deze overleggen komen de stukken nog bij u terug voor definitieve vaststelling. Eind 2026 wordt de beleidskeuze (samen met de beleidskeuze over ruimte voor waterafvoer) geborgd in het Nationaal Waterprogramma 2028 – 2033, waarvan het ontwerp eind 2026 wordt vastgesteld door de Ministerraad.
Na het vastleggen van de keuzes in het (ontwerp) NWP gaan we aan de slag met het voorbereiden van de uitvoering van de beleidskeuzes. De keuze over ruimte voor waterafvoer in het NWP zal gaan om globale gebieden, die worden na vaststelling van het NWP nader uitgewerkt om tot het benodigde detailniveau voor aanpassing van het Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving) te komen. Daarin liggen ook de bestaande reserveringen vast.

BIJLAGE

Funderingsproblematiek

De bodemdaling van de Waal levert verschillende problemen op. Eén daarvan is het vergroten van het risico op schade aan funderingen. Deze kaart geeft weer waar de funderingsproblematiek in Nederland zich voordoet. De Waal en het Pannerdensch Kanaal zijn hier duidelijk in te herkennen. Met het stabiliseren van de rivierbodem voorkomen we dat het probleem nog verder toeneemt als gevolg van deze daling.

Figuur 1 Kaart met meldingen van woningeigenaren over funderingsschade. Hoe donkerder de kleur van de gemeenten in deze kaart, hoe meer meldingen het landelijk Kenniscentrum Aanpak Funderingsproblematiek KCAF (www.kcaf.nl) in de afgelopen 5 jaar ontving.

Datum
10 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/68927

Opgesteld door
DG Water en Bodem
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Rivieren en Deltafonds en Waterveiligheid

Aan
Minister

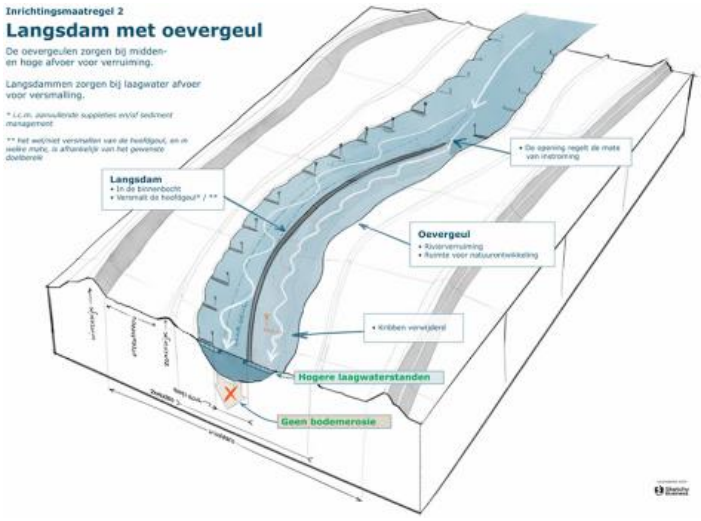
Bijlage(n)
1

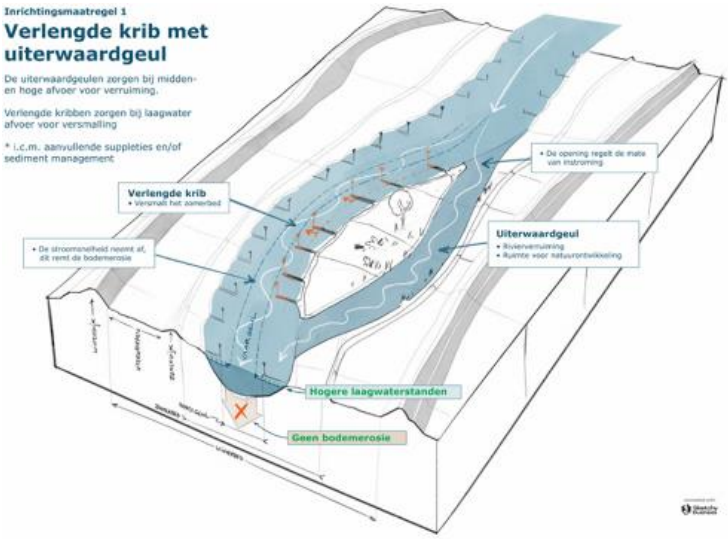
Toelichting Meergeulensysteem

Door de rivier te verruimen vermindert de erosieve kracht van het water bij hogere afvoeren. Door tegelijkertijd de vaargeul te versmallen wordt bij lage afvoeren het water opgestuwd, waardoor de waterstanden hoger zijn. Op dat moment stromen de nevengeulen dus niet mee. Dit levert een grotere vaardiepte op en zorgt ervoor dat er meer water naar het Pannerdensch Kanaal gaat.

Onderstaand twee varianten van het MGS. In de ontwerpfase wordt onderzocht welke maatregel op welke locatie het meest passend is. De onderste variant biedt meer mogelijkheden voor het meekoppelen van maatregelen tbv natuur en ecologische waterkwaliteit, maar niet in elke uiterwaard is daar ruimte voor beschikaar.

Figuur 2 Visuele weergave Meergeulensysteem met uiterwaardgeulen over traject Pannerdensche Kop tot Zaltbommel